

Besluit tot aanwijzing gemeentelijk monument

GM112 | (voormalig kloostercomplex) Abshoven 27 | 6151 GC Munstergeleen

Burgemeester en wethouders van Sittard-Geleen,

overwegende:

- dat naast de door het rijk aangewezen en op grond van de Monumentenwet beschermde rijksmonumenten, er in de gemeente ook cultuurhistorisch waardevolle gebouwen of bouwwerken zijn gelegen, die weliswaar niet van rijksbelang zijn, maar wel een beeld geven van de plaatselijke ontwikkelingen en historie;
- dat een aantal jaren geleden is gestart met de inventarisatie van gebouwen en bouwwerken die belangrijk zijn voor de historie, identiteit en het karakter van Sittard-Geleen;
- dat uit de inventarisatie door de Monumentencommissie Sittard-Geleen een selectie is gemaakt;
- dat hierbij de criteria schoonheid, betekenis voor de wetenschap en cultuurhistorische waarde zijn gehanteerd;
- dat per object een redengevende omschrijving is vervaardigd, waarin naast een omschrijving van het object, tevens de motivatie voor selectie is opgenomen;
- dat het voornemen tot aanwijzing en de redengevende omschrijving van het genoemde object, overeenkomstig het bepaalde in artikel 4.2 van de Verordening "Cultuurhistorie Sittard-Geleen 2008", voor advies zijn voorgelegd aan de Monumentencommissie;
- dat de Monumentencommissie op 13 mei 2008 heeft geadviseerd om over te gaan tot aanwijzing van het bovenvermelde object tot gemeentelijk monument;
- dat de eigenaren, hypothecaire schuldeisers en anderszins zakelijk gerechtigden bij schrijven van 8 oktober 2008 in kennis zijn gesteld van het voornemen tot de aanwijzing als bedoeld in artikel 4.3 van de Verordening "Cultuurhistorie Sittard-Geleen 2008" en voorts op grond van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, publicatie van het voornemen tot aanwijzing heeft plaatsgevonden in het plaatselijke huis- aan huisblad "De Trompetter" van 25 juni 2008;
- dat het college van burgemeester en wethouders overeenkomstig de bepalingen in afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht eenieder in de gelegenheid heeft gesteld zienswijzen ten aanzien van het ontwerp-besluit tot aanwijzing van het object Abshoven 27 te Munstergeleen naar voren te brengen;
- dat voor het aan te wijzen object geen zienswijzen zijn ingediend;

gelet op:

de verordening "Cultuurhistorie Sittard-Geleen 2008";

besluit:

Het object Abshoven 27 te Munstergeleen op het perceel kadastraal bekend MSG00 sectie D nummer(s) 1167 aan te wijzen tot gemeentelijk monument als bedoeld in artikel 4.1 van de verordening "Cultuurhistorie Sittard-Geleen 2008, waarbij voor de motivatie van de aanwijzing wordt verwezen naar de waardestelling in de redengevende omschrijving die als bijlage aan dit besluit is toegevoegd en onlosmakelijk deel uit maakt van dit besluit.

Sittard, 27 oktober 2008,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Sittard-Geleen
namens dezen,
Teamleider Ruimtelijk Ontwerp,

E.F.W.M. Limpens BNT

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u volgens de bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht, binnen zes weken, na datum van verzending van deze brief, beroep instellen bij de Arrondissementsrechtbank te Maastricht, sector bestuursrecht, Postbus 1988, 6201 BZ Maastricht.

Het beroepschrift dient ondertekend te zijn en tenminste het volgende te bevatten:

- de naam en het adres van de indiener;
- de dagtekening;
- een omschrijving van het besluit waartegen u in beroep gaat;
- de gronden van het beroep.

Indien u een beroepschrift heeft ingediend, kunt u ook op grond van artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht, de voorzieningenrechter van de Arrondissementsrechtbank te Maastricht verzoeken een voorlopige voorziening te treffen, indien u van mening bent dat onverwijlde spoed dat, gelet op de betrokken belangen, vereist! U kunt dit verzoek richten aan: de voorzieningenrechter van de Arrondissementsrechtbank te Maastricht, sector bestuursrecht, Postbus 1988, 6201 BZ Maastricht.

De gegevens van het object worden na aanwijzing opgenomen in het gemeentelijke monumentenregister, de gemeentelijke basisadministratie en eveneens doorgegeven aan het Kadaster te Roermond.

Kerngegevens gemeentelijk monument:

Monumentnummer	: GM112
Naam monument	: kloostercomplex Abshoven
Adres	: Abshoven 27
Postcode en plaats	: 6151 GC Munstergeleen
Kadastrale aanduiding	: GLN00 sectie D nr(s) 1167
Coördinaten	: x 187688 y 331335
Bouwstijl	: traditionele bouwstijl (abtshuis), neo-rennaissance (zustershuis) neo-gotisch (kapel)
Kerndatering	: XV en XVIIIa (abtshuis), 1910 (kapel en zusterhuis)
Oorspronkelijke functie	: pachthoeve / klooster
Huidige functie	: leegstaand
Architect	: Johannes Kayser (kapel en zusterhuis)

Typering van het monument:

Voormalige pachthoeve van de Abdij van Val-Dieu, slechts abtshuis resteert. Kapel bijgebouwd in 1908-1910 in neo-gotische stijl, naar ontwerp van Johannes Kayser (1842-1917). Naastgelegen zusterhuis in overeenkomstige stijl maar met neo-rennaissance kenmerken. Gedeeltelijk afgebrand in 1995.

Historie:

Het huidige kloostercomplex was in de middeleeuwen een pachthoeve van de Abdij van Val-Dieu. De hoeve werd voor het eerst in archivalische bronnen genoemd in 1253 en ging in 1283 over in het bezit van de Abdij van Val-Dieu. Na de opheffing van de abdij in de Franse tijd, werd de hoeve bewoond door welgestelde particulieren, die in de eerste helft van die eeuw de Engelse tuin in het huidige park lieten aanleggen. In de loop van de negentiende eeuw volgen verschillende families elkaar op als eigenaar of gebruiker van de hoeve. In 1901 werd het complex verkocht aan de Franse Congregatie van de Dienaressen van het Hart van Jezus. De kloostergemeenschap wijdde zich aan de opvoeding van jeugdigen en de verzorging van zieken en bejaarden. De neo-gotische kapel werd tussen 1908 en 1910 ten oosten van het boerderijcomplex gebouwd, naar ontwerp van Johannes Kayser. De nonnen droegen omstreeks 1950 vooral de zorg voor weeskinderen, waarvoor in de jaren zestig een aantal paviljoens in het omringende park werd gebouwd (inmiddels gesloopt). Deze zorgtaak werd later overgenomen door professionele jeugdhulpverlening. Het kloostercomplex staat sinds het begin van de jaren negentig van de twintigste eeuw leeg. In 1995 brandden de hoeve, het abtshuis en de kapel af. Momenteel resteren alleen de ruïnes van het abtshuis en de kapel. De schuur- en stalvleugels (XVII-XVIII) die oorspronkelijk een carré vormden aan de zuidzijde van het abtshuis zijn recent afgebroken, met het oog op reconstructie.

Ruimtelijke context:

Het object is gelegen in een landschappelijke omgeving. Het betreft een vrijstaand gebouw op ruime verkaveling, terugliggend van de rooijlijn. Ten noorden van het kloostercomplex is een groot park, waarin de restanten van een Engelse tuin aanwezig zijn, die daar in de

negentiende eeuw is aangelegd. Ten oosten van de voormalige pachthoeve loopt een historische allee over het voormalige kloosterterrein. Deze allee begint bij de Geleenbeekstraat en eindigt in het park.

Bouwmassa:

Het complex bestaat uit een kapel met sacristie en links daarvan het voormalige 'zusterhuis', dat via een tussenlid is verbonden met het achtergelegen herenhuis, het voormalige abtshuis van de hoeve. De kapel heeft een kruisvormige plattegrond evenwijdig aan de weg, met een smaller koor met driezijdige sluiting aan de noordoostzijde. Ten zuidoosten van het koor is een éénlaags sacristie op rechthoekig grondplan met een plat dak. Aan de noordwestzijde was een lange, éénlaags gang parallel aan het schip en het koor, die momenteel grotendeels verwoest is. De gang gaf toegang tot de kapel vanuit het zusterhuis. Het schip van de kapel werd gedekt door een zadeldak met steekkappen vanaf de topgevels van de transeptarmen. Dit dak en de topgevels zijn bij de brand ingestort. Het lagere koor heeft nog steeds een zadeldak, met een driezijdige afsluiting aan de noordzijde. Het zusterhuis aan de zuidzijde van de kapel is twee bouwlagen hoog en heeft een L-vormig grondplan, met een (oorspronkelijke) tweelaags uitbouw aan de zuidzijde. Het bouwdeel had oorspronkelijk een zadeldak, evenwijdig aan de weg aan de voorzijde, en een zadeldak haaks op de weg aan de achterzijde. In de hoek van de L-vorm is een hoge klokkentoren op vierkant grondplan, voorzien van een hoog tentdak. Aan de zuidwestzijde is een (jonger) éénlaags trafogebouwtje, dat verder niet beschreven zal worden. Het achtergelegen abtshuis heeft een rechthoekig grondplan en was oorspronkelijk twee bouwlagen hoog, met een zadeldak haaks op de weg.

Dak:

De daken van het schip van de kapel, het zusterhuis en het abtshuis zijn verwoest. De dakconstructie van het koor van de kapel is nog in tact. Deze is gedekt met antracietkleurige leien en is voorzien van een zinken mastgoot op uitkragend metselwerk. Op de nok is een smeedijzeren sierkruis aangebracht en aan de kopse zijde is een kleine dakkapel met steekkapje, gedekt met leien. De dakkapel is dichtgezet met een origineel houten luik met gesmede scharnieren en de uitstekende daktop is voorzien van een piron. Ook het hoge tentdak van de klokkentoren is nog in tact. Het is bedekt met antracietkleurige leien en op de top is een decoratieve, smeedijzeren torenspits aangebracht.

Gevels:

Voorgevel kapel

De voorgevel van de kapel is opgetrokken in rode baksteen met gele bakstenen speklagen, gemetseld in kruisverband en platvol gevoegd. Aan de linker zijde zijn twee verticale traveeën, afgebakend door steunberen en afgesloten door een decoratieve, uitkragende bakstenen gootlijst in rode en gele baksteen. De traveeën worden gescheiden door hoge steunberen, die verjongen naar boven toe en waarvan de sprongen in het metselwerk afgeschermd worden door hardstenen, schuin aflopende dekstenen. Beide traveeën hebben een hoge sokkel, waarboven een horizontale waterlijst is, gemetseld met geglazuurde stenen. Daarboven is in iedere travee een hoog, smal lancetvenster. De vensters zijn omlijst met rode, geglazuurde stenen, in de boog afgewisseld met gele bakstenen. Ze waren oorspronkelijk gevuld met glas-in-lood. In de linker travee is in de sokkel de toegangsdeur naar de kapel. De deuropening wordt afgesloten door een gemetselde segmentboog uit gele en rode baksteen. Rechts naast de twee smalle traveeën is een brede topgevel van de oostelijke transeptarm, die slechts licht uitsteekt ten opzichte van de rest van de gevel. Ook dit geveldeel heeft een hoge sokkel, afgesloten door een waterlijst van geglazuurde stenen. Daarboven is een vijfvoudig lancetvenster, waarvan de vijf ramen oplopen in hoogte van buiten naar binnen. De dagkanten zijn opgebouwd uit rode, geglazuurde stenen, in de bogen afgewisseld met gele bakstenen. De hoge topgevel is na de brand afgetopt, maar werd oorspronkelijk bekroond door een hardstenen pinakel. Op de hoeken van de topgevel zijn wederom naar boven toe verjongende steunberen met hardstenen afdekplaten. De gevel van

het koor is aan de oostzijde verdeeld in twee smalle traveeën, waaraan de drievoudige sluiting aansluit. Het koor heeft een iets lagere, blinde sokkel dan het schipgedeelte. Daarboven is in iedere travee een smal lancetvenster, waarin glas-in-lood gevat is. In enkele vensters van het koor zijn nog de originele, vroegtwintigste-eeuwse glas-in-loodramen aanwezig, zij het in beschadigde vorm. De traveeën van het koor worden gescheiden door verjongende steunberen met hardstenen dekplaten. De gevel wordt afgesloten door een decoratieve gemetselde gootlijst. De sacristie aan de oostzijde van het koor is opgetrokken in rode baksteen met gele speklagen en heeft twee rechthoekige vensters. Aan de linkerzijde is een later toegevoegde uitbouw ten behoeve van de verwarmingsinstallatie.

Voorgevel zusterhuis:

De voorgevel is opgetrokken in rode baksteen met gele bakstenen speklagen, gemetseld in kruisverband en platvol gevoegd. De gevel heeft een gemetselde plint en wordt aan de bovenzijde beëindigd door een decoratieve, gemetselde gootlijst in gele en rode baksteen, overeenkomstig de kapel. De gevel bestaat uit vier venster- of gevelassen. Op de begane grond zijn drie hoge vensters en een toegangsdeur, op de verdieping vier hoge vensters. Boven de vensteropeningen zijn decoratieve, tweekleurige segmentbogen gemetseld. De oorspronkelijke ramen zijn houten kruisvensters in neorenaissance stijl, met geprofileerde, hardstenen onderdorpels. De deur op de begane grond, in de tweede gevelas vanaf het noorden, heeft een bovenlicht.

Klokkentoren:

De klokkentoren is opgetrokken in rode baksteen met gele speklagen en heeft een gemetselde, uitkragende gootlijst. Aan de noord- en zuidzijde zijn onder de dakrand twee gekoppelde lancetvensters met hardstenen onderdorpel en horizontale lamellen.

Voorgevel abtshuis:

De voorgevel van het abtshuis (zuidgevel) bestaat uit zes venster- of gevelassen en is opgetrokken in witgeschilde baksteen. Vanwege de hoge kelders is de toegangsdeur in de derde gevelas van rechts toegankelijk via een hardstenen bordestrap. Aan de voorzijde van deze trap is een deuropening met hardstenen omlijsting die leidt naar de kelders. De toegangsdeur en alle vensteropeningen zijn voorzien van hardstenen omlijstingen. In de gevel zijn gesmede muurankers aanwezig van de (reeds verdwenen) balklagen van de begane grond en verdieping.

Interieur:

Het interieur van de kerk is grotendeels verwoest. Alleen het middelste gewelf en enkele elementen, zoals de gemetselde hoekpijlers van de (verdwenen) gewelven zijn nog aanwezig. Het interieur van het zusterhuis is niet geïnterpreteerd. Het interieur van het abtshuis is geheel verwoest, op de kelders na. Het betreft een keldercomplex met bouwfasen tussen de late middeleeuwen (XV-XVI) en de vroege achttiende eeuw. De zijwanden en de gewelven zijn nog in tact.

Bijzondere onderdelen:

Het siermetselwerk van de gevels en de nog aanwezige glas-in-lood ramen;
De leibedekking, smeedijzeren ornamenten en oorspronkelijke dakkapellen op het dak.
De nog resterende gewelven van de kapel.

Waardestelling:

Het object is van belang wegens zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap, cultuurhistorische waarde en meer in het bijzonder vanwege:

- de architectuurhistorische betekenis in relatie tot de esthetische kwaliteit van het ontwerp van de kapel door Johannes Kayser.
- als een plaatselijke uiting van een belangrijke (landelijke) architectuurstroming of bouwtechniek, te weten de neogotiek en neorenaissance.

- de positie van het gebouw in het oeuvre van architect Johannes Kayser.
- het bijzondere materiaalgebruik, de bijzondere detaillering en de bijzondere ornamenten.
- de bouwhistorische waarde van de overgebleven resten van het abtshuis (zijmuren, kelders), waarvan de oudste delen teruggaan tot de late middeleeuwen.
- de cultuurhistorische waarde van het historisch gegroeide gebouwencomplex van abtshuis, schuren, stallen, kloosterhuis en kapel.
- het object is ruimtelijk bepalend c.q. markant voor de omgeving.
- de historisch-ruimtelijke relatie met de directe omgeving waarbij het object deel uit maakt van een gebied waarvan de wegen, verkaveling, bodem- en groenstructuren een oorspronkelijke indruk wekken of veranderingen hebben ondergaan waarbij het oorspronkelijke beeld herkenbaar is gebleven. Het gebouw maakt onderdeel uit van een historisch waardevol landschap, dat onder andere bestaat uit enkele voormalige omringende landerijen, de Engelse tuin en het park.
- de betekenis voor de plaatselijke geschiedenis in de functie als voormalige pachthoeve, voornaam herenhuis, klooster en kinderopvangcentrum.
- de cultuurhistorische relatie tussen het complex en de nabije omgeving (Koekamp, Munstergeleen, Geleen) en verder weg gelegen gebieden (abdij van Val-Dieu).

Bescherming:

Het exterieur van de kapel, het zusterhuis en de klokkentoren en het exterieur en de kelders van het abtshuis.

Foto's

Kaart met bescherming

